

Noční
hudba

JOHN CONNOLLY

Noční
hudba

Noční hudba

POVÍDKY

JOHN
CONNOLLY

Přeložila Jaroslava Kočová

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2017

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2015 Bag Dog Books Limited

All rights reserved.

Z anglického originálu *Night Music: Nocturnes Volume 2*

(First published by Hodder & Stoughton, Great Britain, 2015)

přeložila © 2017 Jaroslava Kočová

Redakce textu: Jiří Pacek

Jazyková korektura: Ludmila Böhmová

Grafická úprava obálky © 2017 Jan Matoška

Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*

První vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7507-985-5 (pdf)

Věnováno Sethu Kavanaghoi

Obsah

1. Caxtonova soukromá knihovna & knižní depozitář	9
2. Krev Beránka	61
3. Sen o zimě	79
4. Lamie	83
5. Stínový král: ze světa <i>Knihy ztracených věcí</i>	99
6. Děti doktorky Lyallové	107
7. Rozlomený atlas – pět fragmentů	125
I. Děs a bázeň králů	127
II. Džin	144
III. Bahno	161
IV. Tulák po neznámých světech	169
V. A spočineme v temnotě	241
8. Kostobřít	249
9. O <i>Pitvě neznámého muže</i> (1637) od Franse Miera	271
10. Duch	279
11. Lazar	291
12. Holmes na scéně: příběh z Caxtonovy soukromé knihovny & knižního depozitáře	301
13. Tady bydlím já	327
 Poděkování	 363

**Caxtonova soukromá
knihovna & knižní depozitář**

Začněme, dejme tomu, takhle:

Navenek se život pana Bergera mohl jevit jako nudný. I pan Berger by s tím názorem nejspíš souhlasil.

Pracoval na bytovém odboru jednoho malého anglického města, na pozici zapisovatele do Seznamu dlužníků. Měl za úkol rok co rok sestavit seznam osob, které se buď odstěhovaly, nebo byly odstěhovány z bytu svěřeného jim k užívání městem a nechaly po sobě nedoplatek. Ať už dlužily týdenní, měsíční nebo roční nájem (soudní vystěhování je komplikovaná lapálie a zpravidla se vleče tak dlouho, dokud vztahy mezi úřady a nájemníkem nezačnou připomínat vztahy mezi obléhaným městem a dobyvačnou armádou), pan Berger zanesl celkovou dlužnou částku do knihy v hnědé kožené vazbě známé jako Seznam dlužníků a na konci roku pak zpracoval výkaz dlužných a uhrazených nájmů. Pokud dobře počítal, odpovídala částka na výkazu součtu částek uvedených v Seznamu.

Popsat, v čem spočívala jeho práce, připadalo kolikrát těžké i samotnému panu Bergerovi. Málokdy s ním třeba taxikář, spolucestující ve vlaku či autobuse zapředl na téma jeho zaměstnání hovor delší, než jak dlouho trval páně Bergerův výklad. Panu Bergerovi to nevadilo. Nedělal si iluze ani o sobě, ani o své práci. S kolegy vycházel dobře a rád s nimi na konci týdne zašel na pintu tmavého – na jednu, ne víc. Přispíval na společné dárky pro kolegy, co se ženili, vdávali, odcházeli do důchodu, popřípadě na pohřební věnce. Jednou se on sám málem stal předmětem takové kolegiální sbírky, to když se začal zdráhavě dvořit slečně z účtárny. Zdálo se, že jeho city opětuje. Asi rok se spolu scházeli, dokud se na scéně neobjevil muž mající menší zábrany než pan Berger. Slečna z účtárny, unavená z věčného čekání, kdy se pan Berger konečně vysloví, vzala zavděk jím. To, že pak pan Berger přispěl bez náznaku hořkosti na společný dárek k jejich svatbě, o něm jistě leccos vypovídá.

Jako zapisovatel si nepřišel ani na malé, ani na velké peníze, zkrátka vydělal právě tak na byt a stravu a nezbytné ošacení. Většinu toho, co mu

zbylo, utratil za knížky. Pan Berger žil v představách živěných četbou příběhů. Byt měl plný polic, a ty police plné knih, které miloval. Neměl v tom žádný zvláštní systém. Jistě, dával vedle sebe knihy od jednoho autora, ale jména autorů neřadil podle abecedy a stejně tak nezohledňoval náměty. Věděl, kam pro který titul sáhnout, a to stačilo. Pořádek byl pro suchary a pan Berger nebyl zdaleka takový suchar, jak se mohlo zdát. (Když někdo vede poklidný život, může to člověku nešťastnému zavánět nudou.) Pan Berger byl možná tu a tam krapet osamělý, ale nenudil se nikdy a zřídka kdy smutnil. Své dny počítal podle přečtených knížek.

Teď mi připadá, že jak tady pana Bergera líčím, mohl by si leckdo pomyslet, že byl starý. Nebyl starý. Bylo mu pětatřicet. S idolem dívek a žen byste si ho asi nespletli, ale jistá přitažlivost se mu upřít nedala. Snad jen... cosi na jeho zevnějšku způsobovalo, že vypadal ne přímo bezpohlavně, ale dejme tomu jako někdo, kdo se příliš nezajímá o vztahy ani o opačné pohlaví. To ještě umocňovala kolektivní vzpomínka na to, co se stalo – nebo spíš nestalo – se slečnou z účtárny. A tak nakonec pan Berger skončil mezi svobodnými mládenci a starými pannami. Rozšířil řady pošuků, podivínů a zoufalců zaměstnaných na úřadě, byť ani jedním z toho ve skutečnosti nebyl. Leda snad trochu tím posledním: sice o tom nikdy nemluvil, dokonce ani sám sobě to nepřiznal, ale přece jen litoval, že se nevyslovil ve vztahu ke slečně z účtárny. Nakonec se mlčky smířil s myšlenkou, že život po boku spřízněné duše mu zkrátka není souzený. Stával se nezčeřenou hladinou, na níž se odrážejí příběhy z knih, které četl. Nebyl ani velký milovník, ani tragický hrdina. Spíš připomínal vypravěče příběhu, který sleduje životy druhých lidí a na kterém visí zápletka jako kabát na ramínku, dokud nepříjde skutečný hrdina a nevklozne do ní. Pan Berger, velký a náruživý čtenář, si kdovíproč neuvědomil, že život, který pozoruje, je jeho vlastní.

Na podzim roku 1968, v den páně Bergerových šestatřicátých narozenin, se radní rozhodli přestěhovat kanceláře úřadu. Jednotlivé odbory byly do té doby rozeseté všude možně po městě, jenže se prohlásilo za rozumné umístit je pod jednu střechu účelně postavené budovy a detašovaná pracoviště zrušit. Pan Berger z toho neměl radost. Bytový odbor sídlil v zašlém domě z červených cihel, který dříve sloužil jako škola, nyní neuměle přizpůsobená potřebám úřadu. Nová budova městského úřadu naproti tomu měla brutalistní vzhled kostky zrozené na rýsovacím prkně jednoho

z Le Corbusierových následovníků, kteří nenáviděli nepravidelnou malebnost a nahrazovali ji uniformní ocelí, sklem a železobetonem. Stála na místě kdysi slavného viktoriánského nádraží, které před časem nahradili nevzhledným bunkrem a přilepili k němu nákupní středisko. Pan Berger věděl, že i další architektonické skvosty se zakrátko promění v prach a město – a spolu s ním i jeho obyvatele – zamoří jako jed ošklivost nových staveb... nebo to snad šlo k něčemu jinému?

Pana Bergera vyrozuměli, že po plánované reorganizaci už nebude nadále zapotřebí Seznamu dlužníků, a přidělili mu jiné úkoly. Mělo se přejít na nový, účinnější systém. Jak tomu však v takových případech bývá, ukázalo se, že nový systém není zdaleka tak účinný, jak se doufalo. Navíc byl nákladnější. Do toho panu Bergerovi zemřela matka, jeho poslední žijící příbuzná. Odkázala synovi nevelký, ale nikterak bezvýznamný majetek: svůj dům, nějaké cenné papíry a peníze, což sice nebylo žádné jmění, ale s trochou šikovného investování z nich mohl žít po zbytek života. Vždycky toužil po tom psát a teď měl ideální příležitost vyzkoušet své literární vlohy.

A tak se nakonec kolegové v práci složili i na pana Bergera, popřáli mu sbohem a hodně štěstí a zapomněli na něj takřka ve chvíli, kdy se za ním zavřely dveře.

Matka pana Bergera strávila podzim života v malém domku na předměstí městečka Glossom. Šlo o jednu z těch dojemně malebných anglických sídel jako dělaných pro lidi, jimž čas zvolna ubývá, a proto chtějí žít v poklidném prostředí, kde je nic nerozruší – a tudíž nic neukrátká jejich dny. Tamní obyvatelé byli převážně bohabojní anglikáni, a jako takoví žili životem své farnosti: málokterý večer se na faře obešel bez představení ochotníků, přednášky místního historika nebo alespoň setkání Fabiánské společnosti.

Matka pana Bergera si však podle všeho vystačila sama. V Glossomu se proto málokdo pozastavil nad tím, když si její syn počínal stejně. Celé dny seděl a promýšlel koncept knihy, kterou napíše – patrně románu o zhrzené lásce s nenápadnou kritikou společenských poměrů, zasazeného do prostředí textilek v Lancashiru devatenáctého století. Takový námět se mohl zamlouvat místním fabiánům, napadlo pana Bergera, a to ho odradilo. Začal tedy zvažovat povídky, jenže se ukázaly jako málo výmluvné, pročež se uchýlil k poezii, poslednímu to stéblu tonoucích autorů. Nakonec, snad aby přece jen něco napsal, jal se posílat dopisy do místních novin. Vyjadřoval se v nich k záležitostem státního či snad mezinárodního významu. Jeden takový mu otiskli v *Telegraphu*. Týkal se situace jezevců, jenže v redakci ho výrazně zkrátili, takže nakonec vyzníval, jako by byl pan Berger jezevci přímo posedlý, avšak nic nemohlo být dál od pravdy.

Panu Bergerovi začalo docházet, že mu patrně v životě není souzeno být spisovatelem, možná ani úctyhodným mužem, a že zkratka jsou lidé, kterým by mělo ke štěstí stačit, že čtou. Sotva dospěl k tomuto závěru, jako by mu z beder spadlo velké břímě. Uklidil poznámkové sešity, které si koupil u Smythona na Bond Street, a místo nich si strčil do kapsy poslední díl románu-řeky Anthonyho Powella *Tanec při hudbě času*.*

Po večerech si pan Berger zvykl chodit na procházky ke trati. Lesem se tam podél náspu vinula zapomenutá pěšina, kousek od jeho zadních

* V originálu *A Dance to the Music of Time* – pozn. překl.

vrátek. V Glossomu ještě donedávna zastavoval čtyřikrát denně vlak, jenže vinou Beechingových škrtů se tamní nádraží zrušilo. Vlaky tamtudy projížděly sice dál – hlučná připomínka zašlé slávy –, ale nemělo trvat dlouho, a s plánovanou přestavbou trati se i ten rytmický lomoz vytratí. Nakonec koleje do Glossomu zarostou plevelem a nádraží nenávratně zchátrá. V Glossomu padl návrh budovu nádraží od drah odkoupit a zřítit v ní muzeum, jenže nikdo nevěděl, jaká přesně expozice by se do něho umístila. Historie městečka Glossom se jaksi nemohla pyšnit významnými bitvami, šlechtickými rody ani slavnými vynálezi.

Nic z toho se pana Bergera netýkalo. Jemu stačilo, že má kam jít na procházku, popřípadě si – při příznivém počasí – má kde sednout a číst. Kousek od starého nádraží byly u trati schůdky, a právě na nich rád čekával, až pojedje poslední večerní vlak na jih. Pozoroval obchodníky v oblecích za okýnky, vděčný, že jeho pracovní kariéra tak náhle předčasně skončila.

Ani s příchodem zimy s procházkami neustal, ale brzký soumrak a večerní chlad jej ochudily o zastavení s knížkou. Dál ji však s sebou nosíval, ježto si zvykl číst si hodinku U strupaté žáby nad sklenkou vína či pintou ležáku.

Onoho večera se pan Berger u trati zastavil a čekal na obvyklý vlak. Všiml si, že má malé zpoždění. Poslední dobou se to stávalo celkem často, a to jej přimělo k úvahám, zda vůbec všechny ty změny na železnici přinesou nějaké zlepšení. Zapálil si dýmku a zahleděl se k západu, kde zvolna za les klesalo slunko a hořelo za holými větvemi stromů jako pochodeň.

Právě v tom okamžiku spatřil ženu, jak se prodírá přerostlým houštím u trati. Už dříve postřehl, že opodál vede jakási pěšina, alespoň soudě dle ulámaných větví. Jeho pohodlné stezce se však nemohla rovnat a on nestál o to poškrábat se nebo si roztrhat šaty o trny šípků. Žena na sobě měla černé šaty, avšak pozornost pana Bergera daleko víc zaujala malá červená kabelka, která se jí houpala na paži. Tak prudce kontrastovala s jejím oděvem! Snažil se zahlédnout i ženin obličej, ale směr její chůze to znemožňoval.

Tu zaslechl z dálky hvizd a schůdky pod ním se rozechvěly. Poslední večerní rychlík se blížil. Opět pohlédl vpravo. Žena se zastavila, neboť i ona slyšela ten zvuk. Pan Berger očekával, že zůstane stát a počká, až vlak přejede, ale neudělala to. Místo toho přidala do kroku. Možná doufala,

že stihne přeběhnout přes koleje ještě před vlakem, pomyslel si pan Berger, ale to by bylo dosti riskantní. Za daných podmínek mohl člověk snadno špatně odhadnout vzdálenost či rychlost vlaku. Pan Berger už slyšel vyprávět o lidech, co usnuli za chůze či ve spěchu klopýtli a vlak ukončil jejich život.

„Hej!“ zvolal. „Počkejte!“

Instinktivně slezl ze schodů a zamířil rychle směrem k ní. Žena se ohlédla za jeho hlasem. Dokonce i na dálku pan Berger viděl, že je krásná. Tvář měla bledou, ale nepůsobila zničeně. Naopak, vyzařoval z ní nadpozemský, až znepokojivý klid.

„Nepřecházejte ty koleje!“ zakřičel. „Nechte ten vlak přejet.“

Žena se vynořila z houští. Vykasala si sukni, odhalila šněrovací kotníčkové boty a jala se stoupat po náspu. Teď už pan Berger utíkal a k tomu na ni i volal, byť blížící se vlak burácel stále hlasitěji. Najednou se prohnal kolem něj, změl hluku a světel a kouře. Zahlédl ženu, jak odhodila červenou kabelku, s hlavou vtaženou mezi ramena padla pod vůz na ruce tak lehce, jako by chtěla hned zase vstát.

Pan Berger se zachvěl. Ohyb trati mu zabránil spatřit srážku na vlastní oči a rovněž případné zvuky zanikly v rachotu motoru. Když otevřel oči, byla žena ta tam a vlak pokračoval dál v cestě.

Pan Berger běžel na místo, kde naposledy viděl postavu v šatech. V duchu se připravoval na nejhorší v očekávání cárů těla rozházených po kolejích, ale nic tam nebylo. Neměl však s takovými věcmi žádnou zkušenost, a tak nevěděl, jestli by při srážce v takové rychlosti po člověku na trati vůbec něco zbylo. Bylo možné, že silou nárazu se ostatky ženy rozletěly do všech stran, nebo dokonce vlak tělo vzal s sebou. Obhlédl trať a prohledal nejbližší keře, ale neobjevil jedinou krvavou stopu ani pozůstatky lidského těla. Nemohl dokonce najít ani jasně červenou kabelku, kterou žena odhodila. Přesto ji viděl, o tom v nejmenším nepochyboval. Nevyfantazíroval si to.

Mezitím se ocitl blíž k městu než ke svému domu. V Glossomu neměli policejní stanici, ale v Morehamu o pět mil dál ano. Pan Berger honem došel k telefonní budce na starém nádraží a ještě zatepla zavolal na policii a oznámil, čeho se stal svědkem. Pak se posadil na lavičku před nádražím a vyčkal příjezdu policejní hlídky, přesně jak mu bylo řečeno.

Policie provedla v podstatě totéž co pan Berger chvilku před nimi, jen s větším nasazením pracovní síly a vynaložením peněz daňových poplatníků. Prohledali křoviska a prošli trať, poptali se v Glossomu pro případ, že by tam pohřešovali nějaké ženy. Spojili se se strojvedoucím vlaku, který zdrželi na nádraží v Plymouthu asi hodinu, než ohledali lokomotivu a všechny vagony, zda se na nich nezachytily lidské ostatky.

Nakonec si inspektor z Morehamu ještě jednou promluvil s panem Bergerem, který po celou dobu vyšetřování seděl na schůdcích u kolejí. Jmenoval se Carswell a k panu Bergerovi se teď choval ještě odtažitěji než prve. Krátce po pátrání po tělu mrtvé začalo slabě mrholit a Carswell a jeho muži byli promoklí a rozmrzelí. I pan Berger byl promáčený a uvědomil si, že se dokonce trochu třese – nijak silně, zato vytrvale. Napadlo ho, že by mohl být v šoku. Nikdy předtím neviděl nikoho zemřít. Hluboce jej to zasáhlo.

Inspektor Carswell stál v houstnoucí tmě, klobouk vmáčkнутý do čela a ruce vražené hluboko do kapes kabátu. Jeho muži balili věci a odváděli psy, které si přivezli, aby jim pomohli s pátráním. I lidé z městečka, kteří přišli, se zvolna trousili domů; každý se však ještě jednou, naposledy ohlédl zvědavě po panu Bergerovi.

„Tak si to projdeme ještě jednou, co vy na to?“ nadhodil Carswell a pan Berger mu znovu odvyprávěl svůj příběh. Všechno do posledního detailu zůstalo stejné. Byl si jistý tím, co viděl.

„Musím vám říct,“ povídá Carswell, když pan Berger domluvil, „že strojvůdce si ničeho nevšiml a nepostřehl ani, že by došlo k nárazu. Asi si dovedete představit, že když se dozvěděl, že mu pod vlak skočila ženská, pořádně to s ním zamávalo. Pomáhal nám s ohledáním vlaku. Ukázalo se, že už něco podobného zažil. Než ho povýšili na strojvedoucího, dělal požární dozor na lokomotivě, co kousek od colefordského křížení srazila člověka. Říkal, že strojvůdce toho chlapa viděl, ale nestihl už zabrzdit. Vlak ho, chudáka, rozšmelcoval na maděru. Bylo to všude. Prej kdyby

narazil do ženský, musel by si toho jednak všimnout, jednak bysme určité našli zbytky těla.“

Carswell si zapálil cigaretu. Nabídl také Bergerovi, ale ten odmítl. Dával přednost dýmce, ale ta mu dávno vyhasla.

„Žijete sám?“ zeptal se najednou Carswell.

„Ano, žiju.“

„Co jsem tak pochytil, přistěhoval jste se do Glossomu teprve nedávno.“

„Správně. Matka zemřela a odkázala mi domek.“

„A říkáte, že jste spisovatel?“

„Trochu to zkouším. Upřímně řečeno, poslední dobou si ale říkám, jestli je mi shůry dáno být v tom opravdu dobrý.“

„To je dost osamělý povolání, nebo to aspoň budí ten dojem.“

„Ano, zpravidla to tak bývá.“

„Jste ženatý?“

„Ne.“

„Přítelkyně?“

„Ne,“ odpověděl pan Berger a dodal, „momentálně ne.“

Nechtěl, aby si inspektor Carswell myslel, že je na jeho staromládenectví něco divného nebo snad nemravného.

„Ach tak.“

Carswell zhluboka potáhl z cigarety.

„Stýská se vám po ní?“

„Po kom?“

„Po matce.“

Panu Bergerovi se ta otázka jevila zvláštní, přesto na ni odpověděl.

„Samozřejmě,“ řekl. „Jezdil jsem za ní na návštěvu, kdy to šlo, a každý týden jsme si telefonovali.“

Carswell přikývl, jako by to mnohé vysvětlovalo.

„To musí být divné přistěhovat se do nového města, ještě k tomu do domu, ve kterém zemřela vaše matka. Zemřela doma, že ano?“

Pan Berger si pomyslel, že toho inspektor Carswell ví o jeho matce nějak moc. Zjevně se v Glossomu nevyptával jen na pohřešované ženy.

„Ano, zemřela doma,“ odpověděl pan Berger. „Promiňte, inspektore, ale jak to souvisí s tou nehodou na kolejích?“

Carswell vytáhl z úst cigaretu a zadíval se na její hořící konec, jako by z popela mohl vyčíst odpověď.

„Začínám uvažovat, jestli není možné, že jste se třeba nějak splet v tom, co jste viděl,“ prohlásil.

„Spletl? Jak by se člověk mohl splést, jestli viděl sebevraždu?“

„Nenašlo se tělo, pane. Nikde žádná krev, žádné šaty, nic. Nenašli jsme ani tu červenou kabelku, kterou jste zmiňoval. Nic nenasvědčuje tomu, že se na trati něco stalo. Takže...“

Carswell naposledy dlouze potáhl z cigarety, zahodil špačka do hlíny a rázně ho rozdrtil podpatkem.

„Řekněme, že jste se spletl, a zůstaňme u toho, co vy na to? A možná by vám prospělo najít si na večery jinou zábavu – teď, když přichází zima. Zajděte sem tam do klubu na bridž nebo se přihlaste do kostelního sboru. Třeba tam nakonec potkáte nějakou slečnu, se kterou si budete rozumět. Pochopte, máte za sebou těžký čas, takže vám jen prospěje, když nebudete pořád sám. Předejdete tak dalším podobným omylům. Víte, jak to myslím, vidíte?“

Vyjádril se naprosto jasně. Dopustit se omylu není zločin, ale mrhání policejním časem ano. Pan Berger slezl ze schůdků.

„Vím, co jsem viděl, inspektore,“ řekl, ale do hlasu se mu vkradly pochybnosti. Celou cestu domů to neustále převracel v hlavě.

Nikoho nejspíš nepřekvapí, že tu noc pan Berger příliš nespal. Stále dokola si přehrával smrt ženy, a jakkoli nebyl přímo svědkem nárazu, viděl ho a slyšel v tichu své ložnice. Po příchodu domů si nalil na uklidněnou velkou sklenici brandy zesnulé matky, jenže nebyl na alkohol zvyklý a necítil se po něm dobře. V posteli blouznil a ženina smrt se mu v představách odehrála tolikrát, až uvěřil, že ji ten večer neviděl zemřít poprvé. Zmocnil se ho zvláštní pocit *déjà vu* a nedokázal ho setřást. Jako když býval nemocný nebo měl horečku; to se mu kolikrát usadila v hlavě písnička či melodie a nešla ven. Vpila se mu tak silně do mozku, že nemohl spát, a mnohdy ji dokázal zapudit, až teprve když nemoc odezněla. A teď prožíval totéž s vidinou ženiny smrti, jejíž neustálé opakování jej přivedlo k přesvědčení, že výjev odněkud zná.

Nakonec ho, chválabohu, zmohla únava a přišel kýžený odpočinek. Když se však druhý den ráno probudil, pocit povědomosti zůstal. Navlékl si kabát a vrátil se na místo události, která ho tak rozrušila. Vydal se po zarostlé pěšině skrz houští v naději, že třeba policie něco přehlédla, známku toho, že se nestal obětí vlastní přebujelé fantazie – cár černé látky, podpatek dámského střevíce nebo červenou kabelku –, jenže nikde nic.

Právě ta červená kabelka ho trápila nejvíc. Červená kabelka, tam byl zakopaný pes. S jasnou myslí nezkalenou alkoholem – i když po pravdě řečeno, po včerejším vydatném doušku se mu stále točila hlava – nabýval na jistotě, že mu sebevražda mladé ženy připomíná scénu z knížky: a ne jen tak *ledajakou* scénu, ale jednu z nejslavnějších vlakových sebevražd v dějinách literatury. Zanechal hledání stop v terénu a rozhodl se zapátrat v knihách.

Knihy vybalil už dávno, ačkoli pro všechny ještě neměl dost polic, jelikož jeho matka nebyla zdaleka tak náruživá čtenářka jako on. Tím pádem volné stěny zaplnila lacinými reprodukcemi přímořských krajinek. Přesto pořád zbývalo o dost víc místa na knihy, než kolik měl k dispozici ve svém předchozím bytě. Bylo to zkrátka a dobře tím, že domek po matce měl

větší plošnou výměru. A horizontální úložný prostor, to je to, co pravému knihomolovi stačí ke štěstí. Našel výtisk *Anny Kareninové*. Byla v komínku vedle jídelního stolu, vmáčkнутá mezi *Vojnu a mír* a *Pána a kmána a další podobenství a báčorky*, které měl v krásném vydání z roku 1946 v Everyman's Library.* Pan Berger dočista zapomněl, že takový skvost má, a málem pro hodinku strávenou v jeho společnosti odložil *Annu Kareninovou*. Rozum však zvítězil, i když si *Pána a kmána* nechal ležet na jídelním stole, že se na něj podívá později. Přidal ho tak k další asi desítce podobně vybraných svazků, které zde čekaly dny nebo týdny, až přijde jejich chvíle.

Posadil se do křesla a otevřel *Annu Kareninovou* (Limited Editions Club, 1951, Cambridge, podepsáno Barnettem Freedmanem, objeveno na sousedském bazaru v Gloucesteru a pořízeno za tak nízkou cenu, že pan Berger věnoval posléze menší obnos na charitu, aby ho netížilo svědomí). Chvilku listoval, dokud nenašel kapitolu XXXI, která začíná slovy „Ozvalo se zvonění...“ Dál četl rychle, avšak pozorně, viděl Annu setkat se s Petrem v livrei a botkách, viděl drzého průvodčího a ohyzdnou dámu s honzíkem, viděl kolem projít špinavého chlapa v čepici se štítkem, až se konečně dostal k této pasáži:

Chtěla se vrhnout pod první vůz, jehož střed se octl proti ní. Ale začala si sundávat z ruky červenou kabelku a to ji zdrželo, až už bylo pozdě, střed vozu ji minul. Musela čekat na další vůz. Zmocnil se jí pocit, jaký mívala, když se při koupání chystala vejít do vody, a udělala si křížek. Navyklý pohyb při znamení kříže vyvolal v její duši celý řetěz dětských i dívčích vzpomínek, temnota, která jí všechno zahalovala, náhle spadla a na okamžik před ní vyvstal život se všemi hřejivými minulými radostmi. Ale nespouštěla zrak z kol dalšího vozu, který se blížil. A přesně ve chvíli, kdy byl střed mezi koly proti ní, odhodila červenou kabelku, s hlavou vtaženou mezi ramena padla pod vůz na ruce tak lehce, jako by chtěla hned zase vstát, poklekla. A v témž okamžiku se zhržila, co dělá. Kde je? Co dělá? Proč? Chtěla se zvednout a uskočit zpět; ale cosi obrovského, neúprosného ji udeřilo do hlavy a vleklo ji za záda. „Panebože, odpusť mi všechno!“

* V češtině podobný výbor Tolstého povídek nevyšel; kvůli zmínce o nakladateli uvádím orientační překlad názvu – pozn. překl.

*blesla, když si uvědomila, že zápas je marný. Stařeček cosi mumlal a pracoval s železem. A svíce, při níž četla knihu plnou nepokoje, klamu, bolesti a zla, ta svíce vzplanula jasnějším světlem než kdy jindy, ozářila jí vše, co předtím bylo obestřeno tmou, zaprskala, začala skomírat a zhasla navždy.**

Pan Berger přečetl pasáž dvakrát, pak se opřel a zavřel oči. Všechno tam bylo, všechno do posledního detailu, včetně červené kabelky, kterou žena u kolejí odložila, než ji srazil vlak, stejně jako Anna Kareninová tu svou, než srazil ji. Ženina poslední gesta se rovněž podobala Anniným: i ona s hlavou vtaženou mezi ramena padla pod vůz, jako by se chystala zemřít na kříži, a ne pod koly železného oře. Jakkap to, že vzpomínky pana Bergera popisovaly událost stejnými slovy?

„Dobrý bože,“ vzdychl pan Berger k naslouchajícím knihám, „možná měl inspektor pravdu a já skutečně trávím příliš mnoho času sám, pouze ve společnosti románů. Nelze jinak ospravedlnit, uvěří-li člověk, že na trati z Exeteru do Plymouthu viděl vrcholnou scénu z *Anny Kareninové*.“

Odložil knihu na područku křesla a přešel do kuchyně. Nakrátko se ocitl v pokušení sáhnout opět po brandy, ale prve mu dobrou službu neprokázala, a tak se místo toho rozhodl pro obligátní konvici čaje. Když měl vše nachystáno, usadil se u kuchyňského stolu a pil šálek za šálkem, dokud konvici nevyprázdnil. Tentokrát nesáhl po knize ani nevyhledal rozptýlení v křížovce v *Timesech*, která zůstávala stále nevyluštěná. Jednoduše zíral do mraků a naslouchal ptačímu zpěvu, a přitom přemítal, jestli nakonec skutečně nepřichází o rozum.

Toho dne již pan Berger nic dalšího nepřečetl. Dvojí pročtení kapitoly XXXI *Anny Kareninové* představovalo jeho jediný kontakt se světem literatury. Nevybavoval si, že by nějaký den četl méně. Žil knihami. Od objevného okamžiku v dětství, kdy zjistil, že dokáže přečíst román i bez matky, jim věnoval veškerý volný čas. Vzpomínal na první přelouskaná setkání s Bigglesem v příbězích W. E. Johnse, na to, jak dělil dlouhá slova na slabiky, aby měl z jednoho dvě jednodušší. Knihy mu od té chvíle neprestaly dělat společnost. Možná že světu představ obětoval i skutečná

* Postavy a citace jsou převzaty z českého vydání *Anny Kareninové* v překladu. Tatjany Haškové, vydaly Mladá fronta / Naše vojsko, 1964 – pozn. překl.

přátelství, neboť v jeho vzpomínkách mýjely dny, kdy se po škole stranil spolužáků, kdy schválně neslyšel jejich klepání na dveře rodičovského domu, kdy se vracel domů jinou cestou nebo se držel dál od oken, hlavně aby nemusel jít hrát fotbal nebo do sadu trhat jablka a mohl dočíst příběh, jenž ho zcela pohltit.

Knihy svým způsobem mohly i za jeho fatální váhavost ve vztahu ke slečně z účárny. Připadalo mu, že příliš nechte – viděl ji s románem od Georgette Heyerové a tu a tam s detektivkou od Agathy Christie vypůjčenými z knihovny –, ale nějak tušil, že čtení pro ni nepředstavuje vášeň. Co kdyby po něm chtěla, aby spolu šli do divadla nebo na balet nebo na nákupy – zkrátka aby „byli spolu“? Tak to ostatně páry dělávají, vidíte? Jenže čtení je osamělá zábava. Ovšem, dva si mohou číst spolu v jedné místnosti, třeba v posteli před spaním každý svou vlastní knihu, ale to by se na tom museli shodnout, muselo by jít o spřízněné duše. Děsila ho představa, že se zaslíbí někomu, kdo přečte dvě stránky románu a usne, popřípadě začne poklepávat prsty o stůl ve snaze získat pozornost, anebo úplně nejhůř – začne ladit rádio. Než by se našinec nadál, ženuška si bude chtít „povídat“ o jeho čtivu... a to by byl definitivní konec.

Jak tak pan Berger seděl v kuchyni své zesnulé matky, uvědomil si, že se vlastně nikdy neobtěžoval s tím zeptat se slečny z účárny, co si vlastně myslí o knihách, natož o baletu. Kdesi hluboko uvnitř se zdráhal obětovat pohodlný život, v němž nejtěžší rozhodnutí spočívalo ve volbě další knihy ke čtení. Žil stranou od lidí, odloučený od okolního světa, a teď na to měl doplatit šílenstvím.

V následujících dnech byl pan Berger živ převážně četbou novin a populárně naučných časopisů. Málem sám sebe přesvědčil, že to, co viděl na kolejích, byla nějaká parapsychologická anomálie, snad opožděná reakce na žal ze smrti matky. Při návštěvách městečka si všimal, že po něm lidé divně pokukují – po očku či zcela nepokrytě –, ale to se dalo čekat. Doufal, že na promarněné policejní vyšetřování, a tudíž i čas strážců pořádku se postupně zapomene. V nejmenším netoužil stát se místním podivínem.

Jenže jak šel čas, přihodila se zvláštní věc. U zážitků, jaký měl pan Berger, se totiž běžně stává, že čím více času uplyne, tím mlhavější jsou i vzpomínky na něj. Kdyby se na pana Bergera vztahovala běžná pravidla lidského chování, mělo v něm uzrát přesvědčení, že jeho setkání s mladou ženou nápadně připomínající Annu Kareninovou bylo z hlediska psychologického přinejmenším znepokojivé. Jenže pan Berger se utvrdil ve zcela opačném dojmu. Viděl tu ženu, a ona byla skutečná. Přesto, realita je pojem značně relativní.

Pan Berger začal znovu číst – zprvu zdráhavě –, brzy však s obvyklým zaujetím. Také se vrátil k večerním procházkám podél trati, kdy opět usedal na schůdky poblíž starého nádraží a vyhlížel projíždějící vlaky. Co večer v době příjezdu rychlíku z Exeteru do Plymouthu odkládal knihu a obracel zrak k zarostlé stezce vinoucí se z jihu. Stmívalo se teď o něco dříve a stezička nebyla ve tmě skoro vidět, ale pan Berger měl dobré oči a postupně se naučil rozpoznávat hustotu porostu.

Po cestičce však nikdo nechodil, dokud se v únoru neobjevila opět ona žena.

Panoval chladný, ale svěží večer. Ve vzduchu nevisela mlha a pan Berger při procházce zálibně sledoval, jak mu jde pára od pusy. V hospodě U strupaté žáby měla hrát večer živá kapela: nějaký folkový revival, pro který měl pan Berger vskrytu slabost. Chtěl se tam tedy na hodinku na dvě zastavit, ovšem nejdřív si počká na svoje vlaky... Vysedávání na schůdkách se sledováním vlaků se pro něj stalo rituálem, byť se snažil sám sebe přesvědčit, že to rozhodně nesouvisí se ženou s červenou kabelkou. V hloubi duše věděl, že ano. Zjevovala se mu v představách a děsila ho.

Usadil se na nejvyšším schodě a zapálil si dýmku. Odkudsi z východu zazněl lomoz příjíždějícího vlaku. Podíval se na hodinky a zjistil, že je sotva po šesté. Vlak jel dřív. To bylo nevídané. Kdyby ještě psal dopisy do *Telegraphu*, nejspíš by se o to podělil se světem podobně jako nedočkavci, co informují spoluobčany o tom, že zahlídli první jarní kukačku.

V duchu už dával dohromady dopis, když tu zaslechl napravo šramot. Někdo se blížil po stezičce křovím. A zjevně spíchal. Pan Berger seskočil ze schůdků a rázně vykročil tím směrem. Obloha byla jasná a podrost se již třpytil stříbrem měsíce, nicméně pan Berger by onu ženu poznal i bez jeho svitu, zvlášť když se jí na paži opět houpala červená kabelka.

Pan Berger upustil dýmku, ale stačil se pro ni sehnout. Byla to nakonec dobrá dýmka. Bez přehánění lze říci, že se tou ženou stal posedlý, přesto nečekal, že ji ještě kdy spatří. Málokdo si krátí večery skákáním pod vlak. Takovou věc udělá člověk zpravidla jen jednou, pokud vůbec. A když už se pro něco takového rozhodne, rozjetá lokomotiva mu zcela jistě zabrání v tom si to zopakovat – případně, přežije-li srážku s ní, odradí ho nepříjemná vzpomínka na první pokus. Přesto však se tmavou houštinou prodírala tatáž mladá žena s červenou kabelkou, kterou pan Berger již jednou viděl skočit pod vlak.

To bude jistě duch, pomyslel si. Jiné vysvětlení neexistuje. Jde o ducha nějaké nebožáčky, která zde kdysi nešťastně zahynula – vždyť její šaty jistě

nepocházejí z tohoto století. Teď se zde musí zjevovat a prožívat své poslední chvíle, dokud...

Dokud co? Pan Berger nevěděl. Četl M. R. Jamese i W. W. Jacobse, rovněž Olivera Onionsa a Williama Hopea Hodgsona, ale ve skutečnosti se nikdy nesetkal s ničím z toho, o čem psali. Měl matné povědomí o tom, že občas pomůže, když se dávno zapomenutý nebožtík vykope a pohřbí na jiném místě; James naproti tomu věřil na vrácení prastarých zádušních amuletů na místo původního odpočinku, díky tomu prý duše zemřelého najde klid. Pan Berger ovšem neměl sebemenší zdání, kde by mohla mladá žena odpočívat, navíc v životě neutrl ani květinu, natož aby se někam vlácel s mrtvolou nebo prastarým rukopisem. Uvědomil si, že na to přijde čas později. Teď si žádaly jeho pozornost důležitější věci.

Časný příjezd vlaku očividně zastihl mladou ženu nepřipravenou. Trnité větve křovisek jako by se proti ní spikly a zdržovaly ji v cestě na věčnost. Chytaly ji za šaty, a jednou dokonce klopýtla a padla na kolena. Přes všechny tyto nesnáze však bylo pravděpodobné, že ke kolejím dojde včas a stačí skočit pod vlak.

Pan Berger se dal do běhu a křičel a volal, mával rukama. Nikdy předtím neběžel tak rychle. Nakonec dorazil ke kolejím dřív než ona. Zarazila se, zjevně překvapená, že ho tam vidí. Patrně byla tak odhodlaná skoncovat se životem, že vůbec neslyšela jeho výkřiky, jenže teď tam stál – živý a skutečný – a díval se na ni jako ona na něho. Byla mladší než on a měla nezvykle bledou pleť, byť to mohl mít na svědomí svit měsíce. Měla ty nejčernější vlasy, jaké pan Berger kdy viděl. Vypadaly, jako by pohlcovaly světlo.

Žena před ním chvilku kličkovala, ale křoví bylo příliš husté. Cítil, jak se zem chvěje. Lomoz příjíždějícího vlaku sílil. Zaslechl hvizd píšťaly. Strojvůdce je patrně zahlédl. Pan Berger zvedl pravici a mávl na strojvedoucího, jako že je všechno v pořádku. Žena se neměla kudy kolem něho protáhnout a on sám pod kola vlaku rozhodně skákat nemínil.

Vlak je minul a žena zoufale zařala pěsti. Pan Berger se ohlédl a uviděl několik cestujících, kteří na ně udiveně zírali z oken. Když se zase otočil, byla žena pryč. Teprve až když rachot vlaku utichl, zachytil tiché praskání větviček na stezce mizející na svahu ve tmě. Věděl, že žena spěchá zpátky. Vydal se tedy za ní, leč zpomalovalo jej trnité křoví, které prve tak zdrželo ji. Roztrhl si sako, ztratil dýmku, a dokonce si podvrtl kotník – nevzdával

to však. K vozovce doběhl přesně v okamžiku, kdy žena zmizela v uličce souběžné s glossomskou hlavní třídou. Na jedné straně se zelenaly zahrady domků, na druhé se táhla zeď někdejšího městského pivovaru, nyní zanedbaného a opuštěného, byť ve vzduchu pořád visela slabá vůně chmele.

Ulice se nakonec rozdvojila. Odbočka vlevo vedla na hlavní třídu, ta vpravo se ztrácela ve tmě. Pan Berger se podíval doleva, ale po ženě nikde ani památky. To přitom byla hlavní třída dobře osvětlená. Rozhodl se tedy dát se vpravo a za okamžik se ocitl mezi němými svědky někdejšího průmyslového rozkvětu městečka Glossom. Stála zde stará skladiště, až na pár výjimek nepoužívaná; pak zeď s oprýskaným nápisem inzerujícím Bednářství & svíčárnu, budovu zchátralou tak, že bylo jasné, že odtamtud poslední svíčky a sudy putovaly už před drahnou řádkou let; a nakonec patrový dům z červených cihel se zamřížovanými okny a travou porostlým zápražím. U něj ulice končila. Jak se k němu pan Berger blížil, přísahal by, že zaslechl vrznout dveře.

Pan Berger stál před tím domem a hleděl na něj. Ani v jenom okně neplálo světlo a skleněné tabulky pokrývala taková vrstva špíny, že skrz ně nebylo vidět dovnitř. V cihlovém oblouku nade dveřmi byl vytesaný nápis. Pan Berger zamžoural do tmy a pokusil se jej přečíst. Nakonec z prachu zdíva vystoupila tato slova: „Caxtonova soukromá knihovna & knižní depozitář.“

Pan Berger se zamračil. Přece se ptal, zda je ve městě knihovna, ale bylo mu řečeno, že ne, že přímo v Glossomu žádnou nemají a nejbližší je v Morehamu. V trafice nějaké knížky prodávali, ale většinou šlo o červenou knihovnu a detektivky, a těch pan Berger dokázal přečíst jen omezené množství. Pochopitelně se nabízelo, že Caxtonova soukromá knihovna & knižní depozitář jsou mimo provoz, ale pokud tomu tak bylo, proč byla tráva před prahem místy ušlapaná? Někdo očividně chodil dovnitř a ven, navíc celkem často někdo, včetně jisté ženy či fantasmagorického zjevu v podobě ženy přesvědčeného, že je Anna Kareninová. Alespoň pokud se pan Berger nemýlil...

Vytáhl krabičku sirek a jednu rozškrtl. Napravo vedle dveří visela ve vitrině žlutá cedulka. Stálo na ní: „V případě jakýchkoli dotazů zvoňte, prosím, na zvonek.“ Pan Berger spotřeboval tři další zápalky v marné snaze zvonek najít. Žádný nikde nenašel. Stejně tak neobjevil ani schránku na dopisy.

Pan Berger tedy obešel budovu zprava – zleva to nešlo kvůli zdi. Nakoukl za roh. Ocítl se v úzké uličce, která také končila zdí a z knihovny tam nevedlo jediné okno ani dveře. Za zdí se rozkládala pustina.

Pan Berger se vrátil k předním dveřím. Jednou na ně zabušil, spíše v plané naději než se skutečným očekáváním, že někdo přijde otevřít. Tím pádem ho nepřekvapilo, když nikdo nepřišel. Zadíval se na klíčovou díрку. Nevypadala zrezivěle, a když do ní strčil prst, vytáhl ho mastný od oleje. Působilo to nanejvýš podivně, avšak ne děsivě.

Nic dalšího se pro tuto chvíli nedá podniknout, usoudil pan Berger. Noční chlad se stále více vpíjel pod kůži a on ještě nevečeřel. Glossom sice bylo tiché a bezpečné městečko, přesto si nedokázal představit, jak tráví noc venku před setmělou knihovnou a doufá, že znovu spatří přízračnou ženu – aby se jí mohl zeptat, co sleduje tím, že po večerech skáče pod vlak. Ošklivé škrábance na jeho rukách navíc žádaly ošetření antiseptikem.

Tak se nakonec pan Berger naposledy podíval na Caxtonovu knihovnu a, znepokojen jako nikdy, se vydal domů. Hostinec U strupaté žáby už toho večera návštěvou nepočítal.

Ke Caxtonově knihovně se pan Berger vrátil hned nazítří, v deset dopoledne. Vycházel z předpokladu, že v tuto civilizovanou hodinu by tam mohl někoho zastihnout – pokud je ovšem Caxtonova knihovna stále v provozu. Jenže budova působila stejně mlčenlivě a nepřístupně jako předešlého večera.

Pan Berger se začal z nedostatku lepších možností poptávat po městě. V trafice ani v koloniálu o Caxtonově soukromé knihovně & knižním depozitáři nikdo nic nevěděl, totéž platilo i o časných hostech Strupaté žáby. Jistě, lidé měli matné tušení, že nějaká Caxtonova knihovna existuje, ale nikdo si nevybavoval, kdy měla naposledy otevřeno. Stejně tak nikdo nedokázal říci, kdo je vlastně majitelem budovy nebo jsou-li uvnitř pořád ještě knížky. Navrhl mu, ať se zkusí poptat na radnici v Morehamu, kde mají archiv s historickými záznamy o menších obcích v okolí.

Tak sedl pan Berger do auta a rozjel se do Morehamu. Cestou přemýšlel, jak je možné, že o Caxtonovu knihovnu nikdo z Glossomských nejeví zájem. Dotazovaní očividně zapomněli na její existenci a rozpomínali se, až když se jich pan Berger zeptal – a obratem zase mlhavou vzpomínku pohrřbívali v zapomnění. To by se ještě dalo pochopit, jestli byla knihovna dlouho zavřená. Jenže situace byla ještě podivnější. Většina lidí jako by ani netušila, že nějaká taková budova v městečku stojí, a když se o ní dozvěděla, vůbec se nad tím nepozastavila. Glossomští žili pospolu a v městečku se nic neutajilo, což si pan Bereger až příliš jasně uvědomoval během svého pátrání, které se neobešlo bez poznámek o halucinacích a zpožděných vlacích. V Glossomu jako by byly jen dva typy věcí: věci veřejné; a věci zatím neveřejné, o jejichž zveřejnění se rychle postaraly klepy. Staří usedlíci dokázali odříkat historii městečka do posledního jeho domu a dlažební kostky pět století nazpátek.

Věděli všechno o všem, vyjma Caxtonovy soukromé knihovny & knižního depozitáře.

Radnice v Morehamu vnesla do problému jen málo světla. Budovu knihovny vlastnila Caxtonova nadace uvedená pod adresou poštovní schránky v Londýně. Nadace platila všechny poplatky vztahující se k pozemku, včetně daní a elektřiny, což bylo tak všechno, co se o ní podařilo panu Bergerovi zjistit. Pátrání v morehamské knihovně mu vyneslo další nechápavé pohledy, a třebaže strávil několik hodin nad starými výtisky místních novin *Moreham & Glossom Advertiser*, archivovanými od přelomu století, o Caxtonově knihovně nenalezl nikde jedinou zmínku.

Než se vrátil do svého domku, setmělo se. Usmažil si omeletu a zkoušel si chvilku číst, jenže mu pořád vrtala hlavou zjevná existence a současně neexistence knihovny v městečku. Stála tam. Na vlastní parcele v Glossomu. Byla to úctyhodná budova. Tak proč o ni v relativně malém městečku nikdo tak dlouho nezavádil?

Další den nepřinesl o nic větší uspokojení. Telefonáty knihkupcům a do knihoven, včetně slavné staré Londýnské knihovny a Cranstonovy knihovny v Reigate, nejstarší veřejné knihovny v zemi, pouze potvrdily, že o Caxtonově knihovně nikdo nic neví. Nakonec se pan Berger spojil s britskou zástupkyní Asociace netradičních knihoven, což byla organizace, o jejíž existenci do té doby neměl potuchy. Slíbila mu, že projde jejich záznamy, ač připustila, že o Caxtonově knihovně nikdy neslyšela a moc by se divila, kdyby narazila na někoho, kdo ano, protože o těch věcech měla doslova encyklopedické znalosti; po hodinové exkurzi do dějin britského knihovnictví pan Berger o jejím úsudku nepochyboval.

Pan Berger připustil, že se mohl zmýlit a ona tajemná žena zmizela tu noc někde jinde. V dané části města stálo mnoho domů, kam se před ním mohla schovat, přesto se Caxtonova knihovna nabízela jako nejpravděpodobnější možnost, navíc si byl jist, že slyšel vrznout dveře. Kam jinam než do staré knihovny by se ostatně utíkala schovat žena, která se opakovaně vrhala pod vlak jako Anna Kareninová?

Než šel ten večer na kutě, učinil rozhodnutí. Stane se detektivem a bude Caxtonovu soukromou knihovnu & knižní depozitář nenápadně sledovat a odhalí jejich tajemství.

Detektivní sledování však není snadný úkol, jak pan Berger záhy zjistil. Je to práce vhodná pro drsné hochy z knížek, kterým nečiní obtíže vysedávat v autě či v restauraci a pozorovat okolní svět, zvláště když je tím světem Los Angeles nebo jiné místo, kde panuje teplé klima a celé dny jenom svítí sluníčko. Vysedávat mezi zchátralými domy anglického maloměsta za studeného únorového počasí a doufat, že nepůjde kolem nikdo známý nebo že – ještě hůř – nepůjde kolem nikdo uvědomělý, kdo zavolá na policii a oznámí potulku, je něco dočista jiného. Pan Berger už v duchu viděl inspektora Carswella, jak si zapaluje další cigaretu a dochází k závěru, že teď už je to vážně případ pro psychiatra.

Naštěstí se panu Bergerovi podařilo najít přístřeší ve starém Bednářství & svíčkárně, odkud viděl přes rozpadlou zeď na konec uličky a současně byl sám skrytý. Vzal si s sebou příkrývku, polštář a termosku s čajem, pár sendvičů, čokoládu a dvě knížky – román Johna Dicksona Carra *Ohnutý pant*, aby se vžil do role, a *Našeho společného přítele* od Charlese Dickense, poslední autorovo dílo, které ještě nečetl.* *Ohnutý pant* se ukázal jako vcelku dobrý, byť trochu moc fantastický. Jenže pak si pan Berger uvědomil, že příběh o čarodějnictví a tajuplném samohybu není o nic výstřednější než setkání se ženou, která se dvakrát po sobě pokusí o sebevraždu, poprvé úspěšně a podruhé o něco méně.

Den uplynul a nic se nestalo. V uličce se nic nepohnulo, vyjma staré opelichané krysy. Pan Berger dočetl Dicksona Carra a pustil se do Dickense. Šlo o poslední autorův dokončený román, tudíž o „vyzrálého“ Dickense, a tím pádem hutnější četbu v porovnání třeba s *Oliverem Twistem* nebo *Kronikou Pickwickova klubu*. Proto vyžadovala větší pozornost a trpělivost. Když se začalo smrákat, pan Berger knížku odložil a ještě asi hodinu zůstal sedět potmě. Báł se použít baterku, aby na sebe neupozornil,

* V češtině ani jedna kniha nevyšla; z důvodu plynulosti četby uvádím orientační překlady názvů – pozn. překl.

a současně doufal, že s příchodem tmy by se mohlo v Caxtonově knihovně něco začít dít. Ve staré budově nezazářilo jediné světlo a pan Berger nakonec sledování vzdal a odebral se ke Strupaté žábě, kde si dal teplou večeri a posilující sklenku vína.

Na hlídku se vrátil hned brzy zrána, ale tentokrát vyměnil Dickense za Wodehouse. Den opět nerušeně uplynul, pomineme-li příchod malého teříera, který se na pana Bergera rozštěkal. Pan Berger ho neúčinně zaháněl, až zazněl strohý hvizd pána a pes odběhl. Panovalo o něco teplejší počasí než předešlého dne, což bylo jistě požehnání: pan Berger se ráno probudil se ztuhlými údý a zařekl se, že bude-li stejná zima jako předešlého dne, vezme si dva svrchníky.

Začala se snášet tma a s ní i pochybnosti, zda má páně Bergerovo počínání smysl. Nemohl hlídkovat v té uličce donekonečna. To se neslušelo. Opřel se v rohu a vzápětí se přistihl, že klimbá. Zdálo se mu o tom, jak se v Caxtonově knihovně rozsvítilo, jak vjel do uličky vlak plně obsazený tmavovlasými dámami s červenými kabelkami, odhodlanými skoncovat se životem. Nakonec v jeho snu zazněly kroky našlapující na šterku a trávě, které však slyšel i po probuzení. Někdo přicházel. Opatrně se zvedl a vyhlédl směrem ke knihovně. Na prahu stála jakási osoba a nesla cestovní brašnu. Tiše zařinčely klíče.

Pan Berger byl v tu ránu na nohou. Přešel přes zřícenou zeď a vyšel na ulici. Předě dveřmi Caxtonovy knihovny stál stařík a otáčel klíčem v zámku. Byl podprůměrného vzrůstu, na sobě měl dlouhý šedý kabát a měkký plstěný klobouk s bílým pérem. Horní ret mu zdobil úctyhodný stříbřitý zahnutý knír. Poplašeně se na pana Bergera ohlédl a honem otevíral dveře.

„Počkejte!“ zvolal pan Berger. „Musím s vámi mluvit.“

Starý pán neměl na povídání očividně náladu. Dveře před ním se otevřely a on vkročil dovnitř, jenže si uvědomil, že zapomněl na zápraží brašnu. Natáhl se pro ni, ale to už ji mezitím stačil zvednout pan Berger, takže se o ni začali přetahovat, každý v ruce jedno ucho.

„Dejte mi to!“ skřehotal stařík.

„Ne,“ na to pan Berger. „Chci se vás na něco zeptat.“

„Tak to se budete muset objednat. Zavolat předem.“

„Neznám číslo. Nejste v seznamu.“

„Tak pošlete dopis.“

„Neznám poštovní adresu.“

„Heleďte, tak přijďte zítra a zazvoňte na zvonek.“

„Žádný tady není!“ vykřikl pan Berger a hlas mu samým rozhořčením přeskočil o oktávu výš. Naposledy zatáhl za kabelu a vytrhl ji starci z ruky. Ten zůstal stát s utrženým držadlem.

„Vy mezuláne!“ ucedil. Zarmouceně se podíval na brašnu, kterou si pan Berger tiskl na prsa. „Tak snad abyste šel radši dál, ale ne že mě budete zdržovat dlouho. Mám spoustu práce.“

O krok ustoupil, aby mohl pan Berger vejít. Ten však pocítil jisté znepokojení, byť se konečně dočkal vytoužené příležitosti. V chodbách Caxtonovy knihovny panovalo ponuré příšeří, a kdoví co tam mohlo čekat? Vydával se na pospas člověku, který mohl být klidně šílenec, místo štítu jen zcizenou cestovní brašnu. Až sem ho však zavedlo jeho pátrání a palčivé otázky, bez jejichž zodpovězení nenalezne klid mysli. A tak svíraje brašnu jak děťátko v povijanu vešel do knihovny.

Rozsvítilo se. Lustry byly zaprášené a vrhaly matné žlutavé světlo, přesto odhalily řady polic ubíhající do dálky a s nimi i onen zvláštní odér příznačný pro místnosti, kde stárnou knížky jako víno. Nalevo stál dubový pult a za ním kukaně s papíry, jichž se očividně dlouhá léta nikdo nedotkl, neboť vše pokrývala tenká vrstva prachu. Za pultem byly též otevřené dveře, kterými pan Berger nahlédl do obývacího pokoje s televizorem a ložnicí vedle, soudě dle kusu čela postele, který byl vidět dveřmi.

Stařík si sundal klobouk a kabát a šálu a pověsil je na háček na dveřích. Pod tím měl tmavý oblek značného stáří, bílou košili a velmi širokou kravatu s šedými a bílými pruhy. Vypadal upraveně, byť trochu omšele. Trpělivě čekal, až se pan Berger vyjádří, což jmenovaný ochotně udělal.

„Podívejte,“ spustil pan Berger, „tomu nemůžu uvěřit. Jednoduše nemůžu.“

„Nemůžete uvěřit čemu?“

„Ženským, co skáčou pod vlaky a pak se vracejí a zkoušejí to znovu. To prostě nejde. Říkám to jasně?“

Stařík se zamračil. Zakroutil si na jedné straně knír a povzdychl si.

„Můžu dostat zpátky svou tašku?“ zeptal se.

Pan Berger mu ji podal a starý pán zašel za pult, donesl tašku do obývacího pokoje a zase se vrátil. Pan Berger si mezitím jako správný knihomol začal se zaujetím prohlížet knihy v řadě na nejbližší polici. Byly srovnané podle abecedy a pan Berger stál zrovínka u písmene „D“. Hleděl na neúplnou sbírku Dickensových děl, zjevně sestávající z toho nejlepšího. *Náš společný přítel* podezřele chyběl, avšak *Oliver Twist* na polici své místo měl, stejně jako *David Copperfield*, *Příběh dvou měst*, *Kronika Pickwickova klubu* a pár dalších. Zdálo se, že jde o samá stará vydání. Pan Berger vzal do ruky *Olivera Twista* a pozorně si svazek prohlédl. Byl vázaný v hnědých plátěných deskách se zlacenými písmeny a značkou nakladatele vyraženou na patě hřbetu. Jako autor díla byl uvedený „Boz“,

ne Charles Dickens, což ukazovalo na jedno z prvních vydání, jak potvrdilo i jméno nakladatele a rok vydání: Richard Bentley, Londýn, 1838. Pan Berger držel v ruce první vydání románu.

„Prosím, buďte opatrný,“ ozval se stařík, který postával nervózně opodál, ale pan Berger už mezitím *Olivera Twista* vrátil a nyní si prohlížel *Příběh dvou měst*, svůj asi nejoblíbenější román od Dickense: nakladatelé Chapman & Hall, 1859, původní červené plátno. Šlo o další první vydání.

Největší překvapení mu však uchystala *Kronika Pickwickova klubu*. Svazek byl velmi tlustý a kromě tištěné verze obsahoval i rukopis. Pan Berger věděl, že většinu Dickensových rukopisů uchovává Viktoriino a Albertovo muzeum jako součást Forsterovy sbírky, vždyť je sám viděl, když je naposledy zpřístupnili veřejnosti. Zbytek odpočíval v depozitářích Britské knihovny, muzea Wisbech a Morganovy knihovny v New Yorku. Fragmenty *Kroniky Pickwickova klubu* se nalézaly ve sbírce Newyorské veřejné knihovny, nicméně kompletní rukopis knihy nikde neměli, alespoň pokud bylo panu Bergerovi známo.

Nikde s výjimkou Caxtonovy soukromé knihovny & knižního depozitáře v Glossomu v Anglii.

„To je –?“ vyhrkl pan Berger. „Je to vůbec možné –?“

Stařík vzal něžně svazek z páně Bergerových rukou a vrátil jej zpátky na polici.

„Vskutku je,“ přikývl starý muž.

Hleděl nyní na pana Bergera jaksi pozorněji než prve, jako by jej zjevná náklonnost hosta ke knihám přiměla přehodnotit jeho charakter.

„Je v dobré společnosti,“ pravil.

Pokynul rozmáchle k řadám polic. Ubíhaly do tmy, neboť žlutavé světlo žárovek nedosahovalo do nejzazších koutů knihovny. Kromě polic byly napravo i nalevo řady dveří. Byly vsazené do obvodových zdí, ale při obhlídce budovy zvenčí pan Berger na žádné dveře nenarazil. Jistě, mohly být zazděné, ale ani tomu nic nenasvědčovalo.

„To všechno jsou první vydání?“ zeptal se.

„První vydání nebo kopie rukopisů. Pro naše účely jsou ovšem první vydání zcela dostačující. Rukopisy jsou spíš takový bonus.“

„Rád bych se podíval, jestli dovolíte,“ prohlásil pan Berger. „Na nic nebudu sahat, nebudu už je brát do ruky. Jen bych je rád viděl.“

„Snad později,“ na to starý pán. „Pořád jste mi neřekl, proč jste přišel.“

Pan Berger naprázdno polkl. Od nešťastné rozmluvy s inspektorem Carswellem s nikým o svém setkání s dámou na kolejích nemluvil.

„Nuže,“ nadechl se, „viděl jsem ženu spáchat sebevraždu; skočila pod vlak. A pak, o nějaký čas později, jsem ji viděl, jak se o totéž pokouší znovu; to už jsem jí v tom ale zabránil. Myslel jsem, že šla sem. Vlastně jsem si téměř jistý, že skončila tady.“

„To je neobvyklé,“ poznamenal stařík.

„To jsem si také říkal,“ odvětil pan Berger.

„A máte nějaké tušení, kdo by ta žena mohla být?“

„Jistý si nejsem,“ povídá pan Berger.

„A trouláte si to odhadnout?“

„Bude to působit divně.“

„Nepochybně.“

„Možná mě budete mít za blázna.“

„Drahý příteli, sotva se známe. S takovými soudy bych s dovolením počkal, až bychom se lépe poznali.“

To považoval pan Berger za rozumné. Došel až sem: snad aby dokončil, co začal.

„Připadalo mi, že by to mohla být Anna Kareninová. Nebo její duch, i když na ducha vypadala trochu moc živě,“ dodal chvatně pan Berger ve snaze to na poslední chvíli zachránit.

„Nebyl to duch,“ prohlásil starý pán.

„Ne, také tomu nevěřím. Byla tak očividně hmatatelná. Asi mi teď povíte, že to nebyla ani Anna Kareninová, vidíte?“

Stařík si opět zakroutil knír. V obličeji se mu chvilku zračil vnitřní boj.

„Ne,“ promluvil nakonec, „svědomí mi nedovolí popřít, že to Anna Kareninová opravdu byla.“

Pan Berger se naklonil blíž a nápadně ztišil hlas. „Nějaká bláznivka, že ano? Žena, co si o sobě myslí, že je Anna Kareninová...?“

„Ne, ne. To vy si o ní *myslíte*, že je Anna Kareninová, ale ona *ví*, že je Anna Kareninová.“

„Co?“ vyhrkl pan Berger, lehce vykolejený staříkovou odpovědí. „Chcete říct, že je to Anna Kareninová? Ale Anna Kareninová je přece literární postava z Tolstého knihy. Není doopravdy skutečná.“

„Ale sám jste právě řekl, že je.“

„Ne, řekl jsem, že ta žena na kolejích byla očividně hmatatelná.“

„A že jste myslel, že by to mohla být Anna Kareninová.“

„Ano, ale snad chápete, že něco takového si člověk pomyslí jen v duchu, a nahlas to přinejlepším předloží jako hypotetickou možnost, ovšem v naději, že se dobere jaksi racionálnějšího vysvětlení.“

„Ale žádné racionálnější vysvětlení neexistuje, nebo snad ano?“

„Mohlo by,“ hlesl pan Berger. „Jenom mě právě teď žádné nenapadá.“ Panu Bergerovi se zatočila hlava.

„Dáte si šálek čaje?“ zeptal se starý pán.

„Ano,“ přijal pan Berger s povděkem, „myslím, že ano.“

Seděli v obývacím pokoji starého pána, pili čaj z porcelánových šálek a jedli ovocný koláč, který měl stařík uložený v plechové dóze. V krbu hořel oheň, v rohu plála lampa. Stěny zdobily olejomalby a akvarely, všechno samé krásné a velmi staré kusy. Styl mnoha z nich byl panu Bergerovi povědomý. Ruku do ohně by za to nedal, ale byl si skoro jist, že mezi nimi zahlédl alespoň jednoho Turnera, jednoho Constablea a dva Romneye, portrét a krajinku.

Stařík se mu představil jako pan Gedeon. Knihovníka Caxtonovy knihovny dělal už více než čtyřicet let. Jeho práce spočívala v tom „udržovat a v případě potřeby rozšiřovat sbírku; provádět restaurátorské práce na knihách, které to vyžadují; a samozřejmě starat se o postavy“, svěřoval se panu Bergerovi.

Právě při onom posledním sdělení se pan Berger zakuckal.

„O postavy?“ zopakoval.

„O postavy,“ přitakal pan Gedeon.

„O jaké postavy?“

„O postavy z románů.“

„To jako myslíte, že jsou živé?“

Pan Berger se začínal obávat nejen o svůj zdravý rozum, ale i o páně Gedeonův. Měl pocit, jako by se ocitl v nějaké podivuhodné knihomolské noční můře. Nepřestával doufat, že se znenadání probudí doma s bolestí hlavy a zjistí, že se nedopatřením nadýchal lepidla z knížek.

„Jednu z nich jste viděl,“ navázal pan Gedeon.

„Inu, někoho jsem viděl,“ zdráhal se pan Berger. „Víte, ale když jsem na večírku viděl muže převlečeného za Napoleona, také jsem neodcházel domů s tím, že jsem potkal Napoleona.“

„Napoleona nemáme,“ prohlásil pan Gedeon.

„Ne?“

„Ne. Tady u nás jsou pouze smyšlené postavy. I když musím přiznat, že se Shakespearem je to trochu složitější. Způsobilo to už nejeden problém.“

Žádná přísná a nekompromisní pravidla neplatí. Kdyby to tak bylo, celý tenhle podnik by se spravoval o dost lépe. Jenže ani literatura není svázaná pravidly, že ano? Považte, jaká by to byla nuda!“

Pan Berger nahlédl do svého šálku, jako by čekal, že z uspořádání čajových lístků na dně vyčte pravou podstatu věci. Jelikož ji nevyčetl, odložil šálek, spráskl ruce a odevzdal se tomu, co mělo přijít.

„Dobrá tedy,“ řekl. „Povězte mi o postavách...“

Všechno to mělo co dělat s veřejností, povídal pan Gedeon. V určitém okamžiku se některé postavy staly pro čtenáře tak známými – ještě ke všemu pro spoustu čtenářů –, že začaly žít vlastním životem mimo stránky knih.

„Dejme tomu takový Oliver Twist,“ říkal pan Gedeon. „Olivera Twista zná víc lidí, než kolik jich ve skutečnosti četlo knížku, které dal jméno. Totéž platí pro Romea a Julii, Robinsona Crusoea a Dona Quijota. Při zmínce jejich jmen první průměrně vzdělaný člověk, kterého potkáte na ulici, vám dokáže – aniž by ta díla četl – říct, že Romeo s Julií byli nešťastní milenci, Robinson Crusoe že ztroskotal na pustém ostrově a Don Quijote že měl nějaké nesnáze s větrnými mlýny. Podobně vám takový člověk řekne, že Macbeth sám sebe uvrhl do záhuby, že Ebenezer Scrooge dostal, co mu patřilo, a že d'Artagnan, Athos, Aramis a Porthos byli mušketýři.

Jistě, počet postav, které vejdou v tak širokou známost, je omezený. Tady se ocitají tak nějak přirozeně. Divil byste se, kolik lidí zná Tristrama Shandyho nebo Toma Jonese či Jaye Gatsbyho. Ale abych byl upřímný, nejsem si jistý, kde přesně se to láme. Víím jenom to, že v jistém okamžiku se postavy natolik proslaví, že se zhmotní a začnou existovat – a když se tak stane, objeví se v Caxtonově soukromé knihovně & knižním depozitáři nebo někde poblíž. Děje se to už od chvíle, co starý pan Caxton krátce před svou smrtí v roce 1492 založil první depozitář. Podle zdejších análů to udělal, poté co v roce 1477 zaklepali u jeho dveří někteří Chaucerovi poutníci.“

„Některí?“ podivil se pan Berger. „Ne všichni?“

„Nikdo si nepamatuje všechny,“ opáčil pan Gedeon. „Na Caxtonově dvorku postávali Mlynář se Správcem, Rytířem, Jeptiškou a Bodrou ženou od Bath a všelijak se dohadovali. Jakmile starý Caxton pochopil, že to nejsou ani herci, ani šílenci, došlo mu, že je třeba poskytnout jim nějaké

útočiště. Nechtěl, aby ho nařkli z čarodějnictví nebo z jiného podobného nesmyslu, a že měl nepřátele: tam, kde jsou knížky, najdou se vedle jejich milovníků i ti, kdo je nenávidí.

Tak tedy starý Caxton našel v zemi dům, a ten sloužil rovněž jako knihovna, kam uložil část své sbírky. Vymyslel dokonce i způsob, z čeho platit provoz knihovny, až zemře. Stejným způsobem se financuje dodnes. V kostce se to má tak, že si přepíšeme, co se zaokrouhlí na cenách knih a honorářích autorů. A tyhle vejškrabky živí Nadaci.“

„Nevím, jestli vám rozumím,“ hlesl pan Berger.

„Je to prosté, namouduši. Hlavní roli hrají půlpence, zlomky centů anebo lir, záleží, o jakou se jedná měnu. Má-li se autorovi vyplatit honorář – dejme tomu – ve výši devíti liber, deseti šilinků a šesti a půl pence; půlpence se zaokrouhlí a putuje k nám. Podobné je to i tehdy, když nějaká obchodní společnost dluží nakladateli sedmnáct liber, osm šilinků a sedm a půl pence – nakladatel si naúčtuje osm pencí; a půlpence jde za námi. Uplatňuje se to v celém knižním obchodě, dokonce i při prodeji v knihkupectvích. Někdy z toho pro nás vypadne jen zlomek penny, ale když si vezmete, že se to dělá všude na světě, a všechny ty drobečky sečtete, na provoz Nadace, údržbu knihovny a ubytování postav to bohatě postačuje. Je to tak zažitý systém, že už o něm dnes ani nikdo neví.“

Panu Bergerovi to nešlo do hlavy. Při vedení Seznamů dlužníků by takový finanční šlendrián nestrpěl. Dávalo to nicméně smysl.

„A co je to ta Nadace?“

„No ovšem, Nadace... To už je dnes jen takové označení, které se vžilo. Ve skutečnosti dávno nefunguje, správní rada dávno nezasedá. Víte, prakticky vzato, tohle je Nadace. Já jsem Nadace. A až odejdu na odpočinek, stane se Nadací další knihovník. Není s tím moc práce. Ani nemusím vystavovat šeky.“

Přestože finanční zajištění chodu knihovny bralo dech, pana Bergera daleko více zajímaly již zmíněné postavy.

„A jak je to s postavami knižních sérií?“ zajímal se. „Co třeba takový Sherlock Holmes? Předpokládám, že ho tu taky někde máte, ne?“

„Samozřejmě,“ odpověděl pan Gedeon. „Dali jsme ho do pokoje číslo 221 B, aby se tu cítil jako doma. Doktor Watson bydlí hned vedle. V jejich případě obdržela knihovna celou sbírku prvních vydání kanonických děl.“

„Máte na mysli původní díla Conana Doylea, že?“

„Ano. Nic po smrti Conana Doylea, tedy po roce 1930, se totiž nepočítá. To platí pro všechny kultovní postavy. Jakmile zemře tvůrce, přestane se psát jejich příběh – tedy alespoň pro nás. Knihy jiných autorů, kteří použili stejnou postavu, sem nepatří. Jinak by se to nedalo zvládnout. Netřeba podotýkat, že se tu objeví, až když jejich tvůrci zemřou. Do té doby se pořád můžou změnit.“

„Těžko se mi to chápe,“ hlesl pan Berger.

„Drahý chlapče,“ naklonil se k němu pan Gedeon a chlácholivě jej poplácal po paži, „nemyslete si, že jste první. Když jsem sem přišel já, cítil jsem se úplně stejně.“

„Jak jste se sem dostal?“

„Na zastávce autobusu číslo 48 B jsem potkal Hamleta,“ odpověděl pan Gedeon suše. „Stál tam pěkně dlouho, chudák. Ujelo asi osm autobusů, a ani do jednoho nenastoupil. Nejspíš se to dalo čekat, řekl bych. Má nerozhodnost v povaze.“

„No, a co jste udělal vy?“

„Dal jsem se s ním do řeči; s těmi jeho monology to chce ale vážně trpělivost. Když o tom tak zpětně přemýšlím, vlastně nechápu, proč jsem tehdy nezavolał na policii a neoznámil, že jsem na zastávce autobusu 48 B potkal duševně narušeného člověka přesvědčeného, že je Hamlet. Vždycky jsem miloval Shakespeara, víte, a ten muž na zastávce mi úplně učaroval. Poté, co domluvil, jsem už nepochyboval. Vzal jsem ho sem a svěřil do péče tehdejšího knihovníka. To byl starý Headley, můj předchůdce. Vypil jsem s ním šálek čaje, podobně jako teď s vámi, a tak to začalo. Když odešel Headley do penze, nastoupil jsem na jeho místo. Bylo to jednoduché.“

Panu Bergerovi to nepřipadalo jednoduché ani za mák. Naopak, jevílo se mu to složité jako zákony vesmíru.

„Směl bych –?“ nadechl se pan Berger, ale pak se zarazil. Přišlo mu krajně neobvyklé žádat o to, oč chtěl právě požádat. Zmocnila se ho nejistota.

„– je vidět?“ dokončil pan Gedeon za něj. „Beze všeho! Raději si ale vezměte kabát. Vzadu je krapet chladno.“

Pan Berger poslechl. Vklouzl do kabátu a následoval pana Gedeona chodbičkami mezi knihami. Cestou přeskakoval očima z titulu na titul. Chtěl si na ty knihy sáhnout, vzít je do ruky a pohladit jako kočku, ale ovládl se. Vždyť mluvil-li pan Gedeon pravdu, čekalo ho daleko pozoruhodnější setkání se světem knížek.

Nakonec se to ukázalo poněkud nudnější, než pan Berger očekával. Každá z postav obývala malé, ale útulné apartmá zařízené v dobovém stylu a v duchu své povahy a potřeb. Pan Gedeon mu vysvětlil, že „ubytovna“ není uspořádaná ani podle autorů, ani podle historických epoch, takže neexistovalo nic jako Dickensovo či Shakespearovo křídlo.

„Kdysi jsme to zkoušeli, ale nedělalo to dobrotu,“ vyprávěl pan Gedeon. „Ba co hůř, způsobovalo to značné problémy a občas i ostré šarvátky. Postavy mají pro tyhle věci obvykle cit a já je nechávám, ať si samy vyberou pokoj, kde se jim líbí.“

Minuli číslo 221 B, kde se Sherlock Holmes nehnutě oddával drogovému opojení, zatímco opodál Tom Jones prováděl cosi nevýslovného s Fanny Hillovou. Pak tu byl zasněný Heathcliff a Fagin s provazem kolem krku, většina postav však podobně jako zvířata v zoo podřimovala.

„To dělají často,“ poznamenal pan Gedeon. „Viděl jsem některé z nich prospat roky, dokonce desetiletí. Hlad nemívají, i když občas jedí, aby to neměli tak monotónní. Asi síla zvyku, řekl bych. Víno se jim snažíme nedávat. Často po něm tropí výtržnosti.“

„Ale vědí, že jsou smyšlené postavy, ne?“ zeptal se pan Berger.

„Ovšem. Někteří to nesou lépe, jiní hůř; všichni se nicméně snaží smířit se s tím, že jejich život napsal někdo jiný a že jejich vzpomínky jsou výplod literární invence, i když – jak jsem se už zmínil – u postav vzniklých na skutečném historickém základě se nám to krapítek komplikuje.“

„Ale říkal jste, že u vás skončí jen vymyšlené postavy,“ namítl pan Berger.

„Je to tak, taková jsou pravidla, ale po pravdě, některé historické postavy se stanou skutečnými až díky své literární podobě. Vezměte si třeba Richarda III. Většina toho, co o něm lidé vědí, pochází ze Shakespearovy hry a z tudorovské propagandy, no a *tenhle* Richard III. vlastně *je* vymyšlená postava. Z pohledu veřejnosti je to ale Richard III., skutečnější než jakýkoli výplod pozdější revize dějin. To je ale spíš výjimka potvrzující

pravidlo: málo historických postav překročí tuhle hranici. Díkybohu, protože jinak by to tady praskalo ve švech.“

O otázce prostoru chtěl pan Berger s knihovníkem již nějakou chvíli mluvit, a nyní podle všeho přišla příležitost.

„Všiml jsem si, že budova je zevnitř podstatně větší než při pohledu zvenku,“ nadhodil.

„To je skutečně zvláštní,“ prohlásil pan Gedeon. „Jako by nezáleželo na tom, jak vypadá budova zvenčí: jako by si postavy, když sem přijdou, s sebou přinesly svůj vlastní prostor. Často jsem se v duchu ptal, jak je to možné, a myslím, že jsem i našel vysvětlení. Je to přirozený důsledek toho, že jakákoli knihovna či knihkupectví mají schopnost pojímat celé světy, celé vesmíry, zkrátka vše ukryté na stránkách knížek. V tomto směru jsou každá knihovna či obchod s knihami vlastně nekonečné. Caxtonova je toho důkazem.“

Minuli dvě přezdobené a od pohledu ponuré místnosti. V jedné seděl muž s popelavým obličejem a četl knihu, nezvykle dlouhé nehty vsunuté mezi stránky. Ohlédl se za dvojicí a vycenil přerostlé špičky.

„Hrabě,“ špitl pan Gedeon úzkostlivě. „Být vámi, přidal bych do kroku.“

„Máte na mysli Stokerova Hraběte?“ zeptal se pan Berger a spadla mu brada. Oči Hraběte byly zarudlé a celá jeho bytost vyzařovala neodolatelnou přitažlivost. Pan Berger úplně cítil, jak ho nohy samy nesou do jeho komnat; Hrabě dokonce odložil knihu a chystal se jej uvítat.

Pan Gedeon uchopil pana Bergera za pravou paži a vtáhl jej zpátky do chodby.

„Říkal jsem vám, abyste přidal do kroku,“ ucedil. „S Hrabětem není radno trávit delší čas. Je nepředvídatelný, tenhle Hrabě. Bude vám vykládat, že upírinu pověsil na hřebík, ale osobně bych mu nevěřil ani nos mezi očima.“

„Ale ven se nedostane, že ne?“ chtěl vědět pan Berger, který už začal zvažovat, jestli náhodou on nepověsí na hřebík večerní procházku.

„Ne, vztahují se na něj zvláštní opatření. Knihy tady toho druhu uchováváme za mřížemi, což kdovíproč působí stejně i na postavy.“

„Ale některé chodí ven,“ připomněl pan Berger. „Vy jste potkal Hamleta, já zas Annu Kareninovou.“

„Ano, ale je to skutečně nanejvýš neobvyklé. Protože po většinu času se postavy ocitají v jakési zvláštní strnulosti. Hádám, že řada z nich zkrátka

zavře oči a v duchu si přehrává celý svůj literární život, pořád dokola. Přesto se tu koná vážně napínavý turnaj v bridži a na Vánoce je vždycky pantomima, a u té se také náramně pobavíme.“

„A jak se dostanou ven – tedy ty, co ven chodíš?“

Pan Gedeon pokrčil rameny. „Nevím. Zamykám to tady a málokdy bývám pryč. Teď jsem si vzal pár dní volna, abych navštívil bratra v Bootlu, ale v součtu neopouštím knihovnu ročně víc než na měsíc. Proč také? Mám tu spoustu knih ke čtení a můžu si povídat s postavami. Můžu objevovat celé světy, to všechno pod jednou střechou.“

Nakonec došli k jakýmsi zavřeným dveřím. Pan Gedeon na ně tiše zaklepal.

„*Oui?*“ ozval se ženský hlas.

„*Madame, vous avez un visiteur,*“ oznámil pan Gedeon.

„*Bien. Entrez, s'il vous plaît.*“

Pan Gedeon otevřel dveře a za nimi stála žena, kterou pan Berger viděl skočit pod vlak a jejíž život následně zachránil, alespoň měl ten pocit. Na sobě měla prosté černé šaty, nejspíš tytéž, kterým se v románu tolik obdivuje mladičká Kitty. Kudrnaté vlasy měla neposedně šřapaté a na pevném krku jí visela šňůra perel. Zdálo se, že je překvapená, že pana Bergera vidí; neuniklo mu, že ho poznala.

Jeho francouzština byla přinejlepším lámaná, ale něco z paměti přece jen vydoloval.

„*Madame, je m'appelle Monsieur Berger, et je suis enchanté de vous rencontrer.*“

„*Non,*“ řekla Anna po chvilce, „*tout le plaisir est pour moi, Monsieur Berger. Vous vous asseyez, s'il vous plaît.*“

Posadil se a začala zdvořilá konverzace. Pan Berger co možná nejšetrněji předesťel, že se stal svědkem jejího skoku pod vlak, a to že jej vyděsilo. Anna se zatvářila velmi rozrušeně a hluboce se mu omlouvala za nesnáze, které mu snad přivodila, avšak pan Berger nad tím mávl rukou, že to byla maličkost, a zdůraznil, že si dělal starosti spíše o ni nežli o sebe. Pak řekl, že při druhém pokusu – je-li ovšem pokus správné slovo, když se jí to hned napoprvé povedlo – přirozeně cítil jako svou povinnost zasáhnout.

Počáteční zdráhavost je zvolna opouštěla a hovor příjemně plynul. Pan Gedeon přinesl v jedné chvíli čaj a další koláče, ale takřka si ho nevšimli. Pan Berger pozoroval, že se mu franština vrací, Anna však po letech

strávených v knihovně ovládala vcelku dobře i angličtinu. Povídali si dlouho do noci, až pan Berger uviděl, kolik je hodin, a omluvil se, že Annu tak dlouho zdržel. Ujistila ho, že se v jeho společnosti cítila dobře a že bez-
tak skoro nespí. Políbil jí ruku a prosil o dovolení smět přijít nazítří zas.
Ochotně souhlasila.

Cestu zpátky našel pan Berger bez větších obtíží, vyjma toho, že se mu Fagin pokusil štípnout peněženku, což ten starý ničema udělal zkrátka a dobře ze zvyku. Pan Gedeon podřimoval v křesle. S citem ho probudil a starý knihovník ho šel vyprovodit.

„Kdyby vám to nevadilo,“ řekl pan Berger mezi dveřmi, „velmi rád bych se tu zítra opět zastavil, na kus řeči s Annou, jestli to však není příliš nevhodné.“

„Není to vůbec nevhodné,“ ubezpečil ho pan Gedeon. „Zaklepejte na okno. Budu vás čekat.“

S těmi slovy za ním zavřel dveře a pan Berger – zmatený, ale současně povznesený jako nikdy v životě – se vrátil do svého domku a usnul hlubokým spánkem beze snů.

Druhý den ráno se umyl a nasnídal a už spěchal do Caxtonovy knihovny. Cestou nakoupil v místním pekařství, aby doplnil vyjedené zásoby páně Gedeona, a z domova vzal sbírku ruské poezie v překladu, který měl nesmírně rád – chtěl ji darovat Anně. Když se ujistil, že ho nikdo nesleduje, odbočil do uličky vedoucí ke knihovně a tam zaklepal na okno. Na okamžik se ho zmocnily obavy, že pan Gedeon přes noc celou knihovnu přestěhoval – knihy, postavy, všechno – ze strachu, že když pan Berger odhalil pravou podstatu knihovny, mohl by jim způsobit potíže. Starý pán však na zaklepání přišel otevřít a byl podle všeho velmi rád, že pana Bergera vidí.

„Dáte si čaj?“ zeptal se pan Gedeon a pan Berger souhlasil, byť měl už šálek k snídani a nemohl se dočkat, až zase uvidí Annu. Chtěl se nicméně pana Gedeona ještě na něco zeptat, zvláště v souvislosti s onou dámou.

„Proč to dělá?“ vyhrkl, sotva postavil mezi sebe a pana Gedeona talíř s jablečným koláčem.

„Dělá co?“ nechápal pan Gedeon. „Ach tak, vy myslíte, proč skáče pod vlak?“

Sebral drobeček z vestičky a položil ho na talíř.

„Tak předně, rád bych poznamenal, že to nedělá nijak pravidelně,“ spustil pan Gedeon. „Za ty roky, co jsem tady, to neudělala víc než desetkrát. Pravda, v poslední době se to stává častěji; mluvil jsem s ní o tom ve snaze jí pomoci, ale podle všeho ani sama neví, co ji vede k tomu prožívat svůj nešťastný konec zas a znovu. Můžu vám k tomu říct jen to, co si myslím, a to je tohle: román se jmenuje podle ní, přičemž její život je tak tragický a její osud tak strašlivý, že se možná vtiskl do paměti čtenářů i jí samé až příliš hluboko a příliš živě. Je to tím, jak dobře je napsaná. Je to tou knihou. Knihy mají moc. To už snad nyní chápete. Proto tak úzkostlivě schraňujeme první vydání. Mezi nimi a mezi postavami, které sem k nám přijdou, existuje pojítko.“

Zavrtěl se a sevřel rty.

„S něčím se vám svěřím, pane Bergere, s něčím, s čím jsem se ještě nikomu nesvěřil,“ prohlásil znenadání. „Před léty nám sem začalo zatékat dírou ve střeše. Nebyla nijak velká, ale i malá stačí, co si budeme povídat, vidíte? Když voda pomalu kape, hodiny a hodiny, může napáchat velkou škodu. Objevil jsem to až po čase. Vrátil jsem se tehdy z biografu v Morehamu a uviděl, co se stalo. Totiž, krátce před tím jsem si dal stranou rukopisy *Alenky v říši divů* a *Bílé velryby*.“

„*Bílé velryby*?“ zarazil se pan Berger. „Netušil jsem, že se dochoval rukopis...“

„Ano, a je krapet neobvyklý,“ připustil pan Gedeon. „Odvíjí se to od zmatků mezi prvním americkým a prvním britským vydáním. Americké vydání nakladatelství Harper & Brothers vychází z rukopisu, zatímco britské vydání nakladatelství Bentley's je dělané podle amerických náhledů, a je mezi nimi asi šest set rozdílů ve formulaci. Jenže když Melville v roce 1851 pracoval na britském vydání, na tom podle náhledů – jejichž vysazení a vytištění si sám zaplatil, ještě než americký nakladatel podepsal smlouvu –, dopisoval ještě některé závěrečné části knihy a nadto přepsal pár pasáží, které už v Americe byly v tisku. Takže je otázka: kterou verzi by knihovna měla archivovat – americkou, vycházející z původního rukopisu, nebo britskou, která se nezakládá na rukopisu, ale na pozdějších přepisech? Nadace se rozhodla archivovat britské vydání a ještě k němu – pro jistotu – přiložit rukopis. Když se v knihovně objevil kapitán Achab, dorazila obě vydání.“

„A rukopis *Alenky v říši divů*? Měl jsem za to, že je ve sbírkách Britského muzea.“

„To se muselo věru chytře zaonačit,“ poznamenal pan Gedeon záhadně. „Možná si vybavíte, že původní devadesátistránkový rukopis věnoval reverend Dodgson Alici Lidellové, jenže ta byla nucena jej prodat, aby zaplatila náklady na pohřeb manžela, když v roce 1928 zemřel. Rukopis se dražil v aukční síni Sotheby's za vyvolávací cenu čtyři tisíce. Prodal se samozřejmě za čtyřnásobek, a sice jistému americkému zájemci. V tomto okamžiku se do věci vložila Nadace a nahradila originál rukopisu podobným opisem, a ten putoval do Spojených států.“

„Takže Britské muzeum má padělek?“

„Ne padělek, ale pozdější opis, pořízený vlastnoručně Dodgsonem – na prosbu prostředníka Nadace. Nadace tehdy myslela dopředu; já se snažím

cít tuto tradici. Vždycky dávám pozor, jaká kniha nebo postava by se mohly významně proslavit.

Takže... Nadaci velmi záleželo na tom, aby získala původní rukopis *Alenky*: pochopte, je v něm spousta kultovních postav a navíc obsahuje ilustrace. Je to velmi mocný rukopis.

Ale to odbočuji. Šlo o to, že oba rukopisy potřebovaly jistou údržbu – opatrně očistit, zbavit prachu a dalších nánosů za pomoci speciální polyesterové fólie. Když jsem se vrátil do knihovny, málem jsem se rozplakal. Na rukopisy dopadlo pár kapek vody prosakující stropem: jen pár kapiček, nic víc, ale bohužel dost na to, aby se inkoust z *Bílé velryby* propil na jednu stránku rukopisu *Alenky*.“

„A co se stalo?“ zajímal se pan Berger.

„Na jeden den byla ve všech existujících výtiscích *Alenky* na čajovém dýchánku potrhleho Kloboučníka velryba,“ přiznal s vážnou tváří pan Gedeon.

„Cože? Na to si nevzpomínám.“

„Nikdo si na to nevzpomíná, jen já. Trvalo mi celý den, než jsem tu stránku vyčistil a zbavil posledních stop Melvilleova inkoustu. *Alenka v říši divů* byla zase jako dřív, ale na ten jediný den se v každém vydání – a ve všech kritických komentářích – objevila na čajovém dýchánku bílá velryba.“

„Potěš pánbůh! Takže knihy se mohou změnit?“

„Jen výtisky uložené ve sbírkách naší knihovny, a ty pak ovlivní všechny další. Tohle není jen knihovna, pane Bergere: je to *pr*aknihovna. Má to co dělat s tím, jak vzácné jsou knihy ve zdejších sbírkách, a také s jejich spojením na postavy. Proto s nimi zacházíme tak opatrně. Musíme. Žádná kniha není neměnná. Každý čtenář čte knihu jinak a každá jinak působí na každého jednoho čtenáře. Knihy tady uložené jsou nicméně zvláštní. Jsou to ty, podle kterých vznikala další vydání. Povím vám, pane Bergere, že neuplyne den, aby mě tady něco nepřekvapilo – taková je pravda.“

Pan Berger však už neposlouchal. Znovu myslel na Annu a na hrůzu jejích posledních okamžiků, na přijíždějící vlak, na její strach a bolest a na to, že je nejspíš odsouzená k tomu prožívat je znovu a znovu, protože kniha nesoucí její jméno má tak silnou moc.

Obsah knihy však nebyl jednou provždy pevně daný. Umožňoval nejen různé výklady, ale i skutečnou změnu.

Osud se dal změnit.

Pan Berger nezačal jednat hned. Nikdy se nepovažoval za mazaného lišáka a upřímně se snažil sám sobě namluvit, že důvěru pana Gedeona chce získat hlavně proto, že je rád v jeho společnosti a současně že je uchvácen Caxtonovou knihovnou... že pravým důvodem rozhodně není touha zachránit Annu Kareninovou před dalšími fatálními střety s lokomotivou.

Nakonec na tom bylo zrnko pravdy. Pan Berger skutečně rád pobýval v páně Gedeonově společnosti, neboť knihovník toho věděl spoustu o historii knihovny i o svých předchůdcích. Stejně tak nenajdete knihomola, kterého by neuchvátila sbírka takovéhle knihovny – a každý den strávený na její půdě vynesl na světlo nové poklady, z nichž některé zde skončily, protože byly raritní, a ne proto, že se k nim vázala nějaká konkrétní postava. Byly tu komentované rukopisy z dob zrodu knihtisku, včetně básnických děl Donne, Marvella a Spensera; ne pouze jedno, nýbrž hned dvě vydání *Prvního Folia* Shakespearových her. Jedno patřilo samotnému rytíři Edwardovi, principálovi divadelního spolku King's Men a předpokládanému korektorovi rukopisů, z nichž *Folio* vzniklo. Obsahovalo ručně zanesené opravy chyb, jež se do výtisku vloudily – *Folio* totiž ještě za tisku procházelo korekturami a jednotlivé výtisky se od sebe lišily. Dalším pokladem byl soubor ručně psaných poznámek k nedokončeným kapitolám *Tajemství Edwina Drooda*, jež pan Berger přisoudil samotnému Dickensovi.

Poslední zmiňovaný artefakt objevil v neevidované složce obsahující též zahozenou verzi závěrečných kapitol *Velkého Gatsbyho* F. Scotta Fitzgeralda, v nichž za volantem automobilu, který přejede nevěrnou Myrtle, sedí Gatsby, nikoli Daisy. Gatsbyho zahlédl pan Berger letmo cestou na návštěvu Anny Kareninové. Jako zázrakem – typickým pro Caxtonovu knihovnu – měl Gatsby být vybavený bazénem s luxusním altánem, třebas hladinu bazénu poněkud hyzdila vyfouknutá krví zbrocená matrace.

Pohled na Gatsbyho – sympatického, avšak zdrceného – a objevení druhé verze závěru knihy, jíž podobně jako Anna propůjčil floutek své jméno, přiměl pana Bergera k úvahám, co by se stalo, kdyby Fitzgerald

vydal verzi uloženou v Caxtonově knihovně, a ne tu, která nakonec vyšla a v níž je za volantem automobilu osudové noci Daisy. Změnilo by to Gatsbyho osud? Patrně ne, usoudil: v bazénu by stále plula zkrvavená matrace, Gatsbyho smrt by ovšem vyznívala méně tragicky a vznešeně.

Skutečnost, že vůbec dokázal tímto způsobem uvažovat o koncích, které mohly nastat, ho utvrdila v přesvědčení, že Annin osud lze změnit. A tak se stalo, že začal trávit víc času v oddělení Tolstého děl a obeznamoval se s historií *Anny Kareninové*. Jeho výzkum odhalil, že i tento román – který Dostojevskij i Nabokov shodně popisují jako „bezchybný“ – vykazuje jisté nesrovnalosti ohledně prvních vydání. Původně začal vycházet na pokračování v roce 1873 v *Ruském věstníku* a z redakčních poznámek k závěrečné části vyplývá, že poprvé vyšel v úplně podobě až knižně, a sice roku 1878. V knihovně měli jak časopisecké, tak první ruské knižní vydání, jenže znalost ruštiny pana Bergera byla – mírně řečeno – omezená, a tudíž nepovažoval za moudré zahrávat si s knihou v původním jazyce. Usoudil, že pro jeho účely postačí první anglický překlad, vydaný v New Yorku roku 1886 nakladatelstvím Thomas Y. Crowell & Co.

Uplynuly týdny a měsíce a on stále nic nepodnikl. Jednak se bál – nakonec plánoval přepsat jedno z největších děl světové literatury –, jednak se v knihovně neustále vyskytoval pan Gedeon. Ten dosud nesvěřil panu Bergerovi vlastní klíč a neustále na svého hosta dohlížel. Tu si pan Berger začal všimát, že se Anny zmocňuje stále větší neklid. Uprostřed rozhovorů o knihách a hudbě, nebo třeba při mariáši či pokeru najednou ztratila pozornost a začala šeptat jména svých dětí či svého milence. Navíc začala vykazovat nezdravý zájem o jisté jízdny vlaků, alespoň pan Berger jej za nezdravý považoval.

Nakonec se mu přece jen naskytla příležitost, na niž čekal. Bratr pana Gedeona v Bootlu vážně onemocněl a vše nasvědčovalo tomu, že brzy zemře. Chtěl-li pan Gedeon ještě naposledy vidět bratra živého, nemohl meškat s odjezdem. Tak tedy po krátkém rozmyšlení svěřil Caxtonovu soukromou knihovnu & knižní depozitář do péče pana Bergera. Nechal mu svazek klíčů a telefonní číslo na švagrovou do Bootlu pro případ nepředvídaných těžkostí a honem odjel, aby chytil poslední večerní vlak na sever.

Pan Berger zůstal v knihovně poprvé sám. Otevřel aktovku, kterou si doma sbalil po naléhavém páně Gedeonově telefonátu, a z aktovky vytáhl láhev brandy a oblíbené plnicí pero. Nalil si pořádnou sklenici vínovice –

větší, než bylo radno, jak doznal později – a vysunul z police Crowellovo vydání *Anny Kareninové*. Položil knihu na stůl pana Gedeona a nalistoval příslušnou pasáž. Dal si hlt brandy, pak ještě jeden a ještě další. Přece jen, chystal se změnit jeden z největších pokladů literatury devatenáctého století, takže se mu něco ostřejšího na posilněnou jevilo jako dobrý nápad.

Podíval se na sklenici. Byla již téměř prázdná. Znovu ji naplnil, znovu si zavdal na kuráž a otevřel pero. Tiše se pomodlil za odpuštění k bohu písemnictví a čtyřmi ráznými tahy škrtl jeden odstavec.

A bylo to.

Ještě jednou se napil. Šlo to snáz, než očekával. Počkal, až inkoust na Crowellově vydání zaschne, a pak knihu vrátil do police. To už byl trochu víc než namazaný. Cestou zpátky ke stolu ho zaujal další titul: *Tess z d'Urbervillů* Thomase Hardyho, první vydání od nakladatelství Osgood, McIlvaine and Co., Londýn, 1891.

Konec *Tess z d'Urbervillů* se panu Bergerovi nikdy nelíbil.

Vytáhl knihu z regálu, strčil si ji do podpaží a už za chvíli vesele vylepšoval kapitoly LVII a LIX. Pracoval celou noc, a když usnul, láhev brandy byla prázdná a kolem něj ležely knížky.

Pravda byla, že se pan Berger nechal krapet unést.

V historii Caxtonovy soukromé knihovny & knižního depozitáře se ono krátké mezidobí, jež následovalo po páně Bergerových „vylepšeních“ světových románů a divadelních her, označuje jako Období zmatku a plyne z něj jedno zásadní ponaučení – podobných experimentů je třeba se do budoucna vyvarovat.

Pan Gedeon si poprvé všiml, že je něco v nepořádku, když cestou od bratra – který se zázračně zotavil do té míry, že vyhrožoval lékařům žalobou – míjel divadlo Liverpool Playhouse, kde zrovna dávali *Komedii Macbeth*. Promnul si oči, a když to nepomohlo, zapadl do nejbližšího knihkupectví. Tam našel *Komedii Macbeth* opatřenou kritickým komentářem, jenž dílo označoval za „jedno z nejspornějších Shakespearových dramát pozdější éry, vyznačující se nezvyklou směsicí násilí a nemístného humoru, až hraničícího s ranými lacinými fraškami“.

„Dobrý bože,“ vyhrkl pan Gedeon. „Co jen to provedl? Přesněji, co ještě provedl?“

Pan Gedeon se pokusil vybavit si romány či hry, k nimž měl pan Berger vážné výhrady. Vzpomněl si, že *Příběh dvou měst* ho vždycky rozplakal. Nahlédl tedy do knihy a zjistil, že Sydney Carton v závěru unikne gilotině, když přiletí letadlem Červený Bedrník a zachrání ho; v poznámce pod čarou stálo uvedeno, že scéna inspirovala pozdější baronku Orczyovou.

„Bože můj,“ vydechl pan Gedeon.

Pak tady byl Hardy.

Tess z d'Urbervillů nyní končila Tessiným útekem z vězení, zosnovaným Angelem Clarem a partou demoličních inženýrů, zatímco ve *Starostovi casterbridgském* bydlel Michael Henchard v růžemi porostlé chaloupce kousek od své čerstvě provdané nevlastní dcery a choval stehlíky. Závěr románu *Neblahý Juda* vypadal tak, že se Juda Fawley vymanil ze spárů Arabelly a přežil poslední zoufalou návštěvu u Sue, podniknutou v mrazu, po níž spolu ti dva utekli do Eastbourne a žili šťastně až do smrti.

„To je hrůza,“ děsil se pan Gedeon, byť musel přiznat, že závěry pana Bergera se mu zamlouvají víc než ty Thomase Hardyho.

Nakonec se dostal k *Anně Kareninové*. Najít v ní změnu mu trvalo o trochu déle, protože tady nebyla tak nápadná jako jinde: vymazaná pasáž namísto nevkusně přepsaných. Jistě, nepatřilo se to, přesto pan Gedeon chápal páně Bergerovy důvody. Možná, že kdyby pojal k některé z postav svěřených do své péče stejné city, našel by v sobě také odvahu zakročit podobným způsobem. Tolik jich viděl trpět, a to vše z pouhého rozhodnutí bezcitných autorů, jako byl ten ničema Hardy. A ten zdaleka nebyl sám... na prvním místě však zůstávaly knihy. Bylo třeba vše uvést do pořádku, i kdyby počínání pana Bergera bylo sebeoprávněnější.

Pan Gedeon vrátil výtisk *Anny Kareninové* do regálu a spěchal na nádraží.